

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Бердянський державний педагогічний університет
Факультет психолого-педагогічної освіти та мистецтв
Кафедра теорії та методики навчання мистецьких дисциплін

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до написання та захисту
курсової роботи з дисципліни
«Теорія і методика роботи з
хореографічним колективом»

для здобувачів I рівня вищої освіти
спеціальності 024 Хореографія

Бердянськ, 2018-19

УДК: 378.147:793.31 (076)

ББК: 74.58+85.32 я 7

М: 54

Методичні

рекомендації підготувала: к. пед. наук, доцент Мартиненко О.В.

Рецензенти: к. пед. наук, доцент Сердюк Т.І.

к. пед. наук, доцент Омельченко А.І.

Науковий редактор: к. пед. наук, доцент Мартиненко О.В.

Мартиненко О. В.

Методичні рекомендації до написання та захисту курсової роботи з дисципліни «Теорія і методика роботи з хореографічним колективом» для здобувачів I рівня вищої освіти спеціальності 024 Хореографія / Уклад. О. В. Мартиненко. – Бердянськ: Бердянський державний педагогічний університет, 2018. – 30 с.

Розглянуто, схвалено та рекомендовано до друку на засіданні кафедри теорії та методики навчання мистецьких дисциплін (протокол № 2, від 25.09.2018 р.)

ЗМІСТ

Вступ	4
Основні етапи виконання курсової роботи	5
Методичні поради щодо написання курсової роботи	5
Вимоги до оформлення курсової роботи	13
Організація захисту курсової роботи	16
Тематика курсових робіт з хореографії	17
Додатки	19

ВСТУП

Підготовка здобувачів вищої освіти за спеціальністю 024 Хореографія здійснюється за ОП «Хореографія. Фітнес», навчальними планами і програмами, які забезпечують сучасний рівень їх кваліфікаційної підготовки. Вони спрямовані на формування особистості, яка здатна творчо, на професійному рівні вирішувати освітні та виховні завдання в умовах формування і розвитку української державності та національної системи освіти.

Серед фахових навчальних дисциплін підготовки хореографа, керівника аматорського хореографічного колективу одне з провідних місць відводиться нормативній дисципліні «Теорія та методика роботи з хореографічним колективом», яка базується на знаннях, уміннях та навичках, які отримали здобувачі освіти під час засвоєння різних дисциплін хореографічного циклу.

Серед фахових компетентностей майбутнього хореографа освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» однією з важливих визначена дослідницька компетенція. Задля вироблення у студентів науково-дослідницьких умінь, а також з метою узагальнення, систематизації, поглиблення знань із соціально-гуманітарних та фахових дисциплін навчальним планом передбачено підготовку, написання та захист кожним студентом курсової роботи.

Розроблені методичні рекомендації щодо підготовки, оформлення та захисту курсової роботи з хореографії мають допомогти з'ясувати: структуру роботи, вимоги до змісту кожної її структурної складової, особливості організації теоретичного пошуку та експериментально-дослідницької діяльності, правила її оформлення і захисту.

Методичні рекомендації розроблено відповідно до нормативних і методичних документів та матеріалів з організації науково-дослідної роботи студентів вищого навчального закладу.

ОСНОВНІ ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота являє собою самостійне педагогічне дослідження і є органічною складовою навчального процесу як засіб перевірки всебічної готовності студента до самостійного наукового пошуку.

Виконання курсової роботи передбачає основні етапи:

1. Вибір теми дослідження та її обґрунтування. Визначення об'єкта та предмета дослідження, постановка мети.

2. Добір літератури до обраної теми, її вивчення, аналіз та систематизація. Визначення вихідних теоретичних положень. Вивчення педагогічного та хореографічного досвіду. Формулювання на цій основі гіпотези дослідження.

3. Добір і розробка методики експериментального дослідження та обробка експериментальних даних.

4. Проведення дослідно-експериментальної роботи (констатувальний, формувальний, контрольні експерименти) та аналіз її результатів.

5. Кількісний та якісний аналіз результатів дослідження в цілому, формулювання висновків та практичних рекомендацій.

6. Літературне оформлення курсової роботи.

Кожний студент закріплюється за викладачем, який здійснює наукове керівництво курсовою роботою. По узгодженню з науковим керівником студенту необхідно скласти індивідуальний план написання курсової роботи, в якому визначаються всі етапи і конкретні терміни їх виконання (додаток № 6).

МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ЩОДО НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Вибір теми – перший і дуже відповідальний момент під час написання курсової роботи. У виборі теми студенти зазвичай послуговуються переліком тем, запропонованим кафедрою. В окремих випадках студент може запропонувати власну тему, але вона має бути узгоджена з науковим керівником і затверджена на засіданні кафедри.

Тема роботи повинна бути *актуальною* і відповідати як сучасним потребам хореографічного мистецтва, так і перспективам його розвитку, практичним завданням хореографічної роботи в дитячих хореографічних колективах. Обґрунтування актуальності та значення

обраної теми подається у такій послідовності: сутність проблеми – соціальний запит – запит та потреби практики – розробленість проблеми у психолого-педагогічній науці та хореографії – вихід на формулювання мети власного наукового дослідження.

Обґрунтування актуальності теми здійснюється у вступі.

Вступ – це місце для визначення науково-категоріального (понятійного) апарату дослідження. Науково-категоріальний апарат – це система понять, яка в стислій формі відображає наукові засади, напрямок та сутність дослідження, акумулює його зміст і прослідкує логіку наукового пошуку. До науково-категоріального апарату педагогічного дослідження входять такі поняття:

- обґрунтування актуальності теми;
- об'єкт дослідження;
- предмет дослідження;
- мета (ціль, яку ставить перед собою дослідник);
- завдання (конкретизована мета);
- гіпотеза (наукове передбачення результатів дослідження);
- методи наукового дослідження;
- організація і база проведення дослідно-експериментальної роботи.

Вступ повинен бути компактним (3-5 сторінок друкованого тексту) і не переобтяженим теоретичними викладками.

Вибір теми тісно пов'язаний з визначенням об'єкту та предмету дослідження. Ці поняття існують в єдності і водночас повинні чітко розрізнятися. *Об'єкт* відображає ту об'єктивну сферу, яка цікавить дослідника. *Предмет* – це те, стосовно чого дослідник передбачає одержати нове педагогічне знання.

Об'єктом педагогічного дослідження є, звичайно, процес навчання чи виховання. Визначаючи об'єкт, шукайте відповідь на запитання: що розглядається? Предмет же вказує на певний аспект розгляду, спосіб вивчення об'єкта дослідження, нові відношення, властивості, функції об'єкта. Наприклад, в об'єкті, яким є творчий розвиток дітей в процесі хореографічного навчання, може бути виділено предмет: використання українського фольклору, як засобу творчого розвитку дітей молодшого шкільного віку на уроках хореографії.

За С. М. Гончаренко, «... об'єктом виступає те, що досліджується, а предметом те, що в цьому об'єкті дістало наукове пояснення». Одже,

предметом досліджень можуть бути зміст, форми, методи організації педагогічного процесу, різні педагогічні відносини, діяльність і навчання дитини, особистісні якості, мотиви, поведінка тощо.

Наведемо приклади визначення об'єкту та предмету дослідження.

Тема дослідження: «Активізація творчої активності дітей молодшого шкільного віку засобами хореографії».

Об'єкт дослідження: процес активізації дитячої танцювальної творчості.

Предмет дослідження: педагогічні умови активізації творчої активності дітей молодшого шкільного віку засобами хореографії.

Тема дослідження: «Особливості застосування гри в хореографічній роботі з дітьми дошкільного віку».

Об'єкт дослідження – процес застосування гри в дитячій хореографії.

Предмет дослідження – особливості застосування гри в хореографічній роботі з дітьми 5-6 років в закладах позашкільної освіти.

Після обґрунтування теми, визначення об'єкту та предмету дослідження формулюється його *мета*. Мета та тема тісно пов'язані між собою. Їх об'єднують два співпадаючих елемента: об'єкт та кінцевий результат дослідження. Проте мета містить ще й третій елемент – шлях досягнення кінцевого результату.

Розглянемо це на прикладі.

Тема дослідження: Педагогічні умови розвитку музично-ритмічної координації дітей старшого дошкільного віку на уроках хореографії.

Об'єкт дослідження: процес розвитку музично-ритмічної координації дітей старшого дошкільного віку на уроках хореографії.

Мета дослідження: визначення ефективних умов розвитку музично-ритмічної координації дітей старшого дошкільного віку на уроках хореографії.

Примітка: різними шрифтами виділені співпадаючі елементи теми та мети дослідження.

Метою педагогічного дослідження в її найбільш загальному вигляді є, як правило, перевірка (або уточнення) визначених теоретичних положень, які описують структуру, зв'язки, розвиток об'єкту дослідження; встановлення закономірностей, які відображають специфіку явища чи процесу, що вивчається; визначення показників ефективності

використання результатів проведеного дослідження; встановлення особливостей застосування зазначених результатів на практиці та ін.

Після визначення мети слід конкретизувати **завдання дослідження**, які, як правило, включають у себе такі складові:

- вивчення та аналіз наукової психолого-педагогічної, мистецтвознавчої та методичної літератури з хореографії і на цій основі з'ясування теоретичних питань із досліджуваної проблеми;

- вивчення стану практичного вирішення даної проблеми: виявлення важливих досягнень і типових недоліків їх причин, основних здобутків передового педагогічного та хореографічного досвіду та ін.;

- обґрунтування та розробку системи заходів, необхідних умов, методів та методик для вирішення поставленої мети;

- експериментальна перевірка пропонованої системи заходів щодо відповідності її критеріям оптимальності;

- розробка методичних рекомендацій для подальшого використання позитивних результатів дослідження в практиці роботи дитячих хореографічних колективів.

Завданнями дослідження є питання, відповіді на які необхідні для досягнення мети. Ці питання виникають на основі аналізу стану проблеми, що досліджується і стосуються подальшої розробки окремих її аспектів.

Наприклад, мета дослідження – з'ясувати педагогічні умови розвитку хореографічних здібностей молодших школярів, розробити методи оптимізації цього процесу та експериментально дослідити їх ефективність.

Завдання дослідження:

- *З'ясувати стан проблеми в теорії та освітній практиці. На підставі аналізу й узагальнення наявного у психолого-педагогічній літературі матеріалу з досліджуваної проблеми теоретично обґрунтувати поняття «хореографічні здібності», охарактеризувати їх зміст та структуру.*

- *Розкрити психологічні особливості розвитку хореографічних здібностей дітей молодшого шкільного віку та визначити критерії і рівні їх сформованості.*

- *Визначити педагогічні умови ефективного формування хореографічних здібностей молодших школярів.*

– Розробити й апробувати зміст формувальних (тренінгових) вправ, спрямованих на цілісний розвиток хореографічних здібностей дітей на початковому етапі навчання.

Для розв'язання визначених суперечностей і завдань важливо коректно сформулювати гіпотезу дослідження. Вона має містити елементи новизни, оскільки є одним із методів розвитку наукового знання, а також теоретичним підґрунтям подальшого експерименту.

Гіпотеза – це наукове передбачення положень, які, на думку дослідника, будуть установлені в дослідженні й потребують доведень і захисту. Вона передбачає пошук чогось невідомого в науці й практиці, наприклад, який засіб вирішення педагогічного завдання є ефективним, які умови є провідними чи вирішальними. Гіпотеза передбачає оптимальний варіант вирішення завдання з кількох можливих. Гіпотезу слід формулювати так, щоб її можна було експериментально перевірити. Дослідник повинен зуміти встановити вплив яких факторів, умінь, методів, прийомів є вирішальним, а яких другорядним.

Гіпотеза, яка є формою наукового передбачення, посідає у дослідженні чільне місце. Вона виступає у вигляді припущення, що пояснює сутність, структуру, зв'язки, рушійні сили педагогічного явища. Гіпотеза повинна відповідати меті та висвітлювати конкретний предмет дослідження.

Наведемо приклад гіпотези наукового дослідження до теми «Розвиток хореографічних здібностей дітей молодшого шкільного віку».

Рівень розвитку хореографічних здібностей дітей на початковому етапі навчання може значно підвищитись за умови:

- урахування як вікових, так й індивідуальних особливостей прояву хореографічних здібностей, системно-структурним утворенням яких виступають музично-рухові, інтелектуально-творчі та мотиваційно-особистісні компоненти;

- спеціальної організації формувальних засобів, спрямованих на одночасний та цілеспрямований розвиток усіх складових компонентів цих здібностей;

- створенні умов для творчої співпраці педагога та дітей у напрямі реалізації розроблених засобів стимулювання та активізації процесу розвитку хореографічних здібностей молодших школярів.

Приклад гіпотези наукового дослідження до теми «Формування міжособистісних стосунків у хореографічному колективі».

Процес формування міжособистісних стосунків між дітьми 6-10 років у дитячих хореографічних колективах буде ефективним за таких умов:

- *застосування психолого-педагогічної компетентності керівника та його позитивного впливу на розвиток дружніх стосунків між членами колективу;*
- *розширення уявлення дітей про позитивні людські якості та засвоєння ними етичних норм спілкування і поведінки шляхом систематичного проведення бесід на морально-етичні теми;*
- *урахування індивідуально-диференційного підходу до кожного вихованця;*
- *впровадження методів самоврядування та засобів підвищення статусу малоавторитетних дітей.*

Аналіз стану проблеми, що досліджується дає можливість реалізувати ще один важливий момент у написанні наукової роботи – скласти її план.

План повинен відображати структуру роботи. Чим більше чіткості, логіки у складеному плані, тим легше автору виконувати наукове дослідження.

Одним з недоліків студентських наукових робіт є непропорційність у розмірах параграфів. З огляду на це, важливо визначити розміри кожної частини майбутнього дослідження та їх взаємозв'язок. Під час виконання роботи план може вдосконалюватись та набути кінцевого вигляду на останньому етапі опрацювання обраної теми (зразок плану дивись у додатку 2).

План дає можливість розпочати написання теоретичної частини курсової роботи, зміст якої складає систематизований та узагальнений варіант зібраної наукової інформації.

Теоретична частина психолого-педагогічного дослідження, як правило, складається з 2 (3) параграфів. Викладення матеріалу повинно будуватись за принципом: від загального до конкретного, тобто від висвітлення загальних аспектів проблеми до аналізу експериментальних досліджень, проведених в психології, педагогіці та хореографії.

Наприклад: *Розділ 1. Теоретичні основи прогнозування розвитку хореографічних здібностей дітей молодшого шкільного віку.*

1.1. Методологічні та теоретичні аспекти розвитку хореографічних здібностей.

1.2. Прогнозування розвитку хореографічних здібностей дітей в педагогічній теорії.

1.3. Вплив педагога на розвиток хореографічних здібностей дітей молодшого шкільного віку.

або

1.1. Аналіз теоретико-методологічних основ проблеми здібностей в психології.

1.2. Психологічна характеристика хореографічних здібностей дітей.

1.3. Особливості прогнозування хореографічних здібностей молодших школярів.

Наприклад, починаючи наукову розробку теми, слід провести аналіз стану питання, що досліджується, тобто вивчити теорію та історію питання у відповідності до мети та проаналізувати передовий педагогічний та хореографічний досвід.

Пошук наукової інформації бажано проводити у такій послідовності:

1. Накопичення загальної інформації з проблеми за допомогою підручників, довідників, словників та інших літературних і інтернетних джерел.

2. Робота з періодичними виданнями та пошук статей, які розкривають вузькі питання або результати досліджень з даної проблеми. Аналогічну інформацію можна отримати, опрацювавши автореферати дисертацій.

3. Вивчення статей з досвіду роботи, методичних рекомендацій, які висвітлюють кращі надбання практики.

Вивчення теоретичного матеріалу передбачає його систематизацію та фіксацію. Студенту необхідно володіти найбільш доступними способами фіксації та збереження наукової інформації.

Вихідним способом вивчення літературних джерел є створення власної бібліографічної картотеки, тобто фіксування на окремих картках назв джерел та складання анотацій до них. *Анотування* – це найбільш загальний та стислий виклад основного змісту роботи (виписуються назви розділів, параграфів; розкриваються основні ідеї).

До найбільш поширених способів стислого фіксування наукової інформації також належать тезування, цитування та конспектування.

Тезування – це складання нотаток про найбільш суттєві ідеї, висновки наукового тексту та викладення їх своїми словами. Якщо текст відтворюється точно, без змін, то така форма його вивчення називається

цитуванням. Під час конспектування зберігається основний зміст наукової публікації.

Уся отримана інформація підлягає аналізу, на основі якого визначаються вихідні теоретичні положення, формулюється гіпотеза дослідження та його завдання.

Вивчивши теоретичний стан проблеми, студент переходить до здійснення дослідно-експериментальної роботи. Цей етап передбачає добір і розробку методики експериментального дослідження.

Методика дослідження - це опис сукупності методів, що застосовуються для вивчення будь-якого явища або процесу. Вона відповідає на питання: як, яким чином здійснюється дослідження.

Найбільш поширеними методами наукового дослідження в педагогіці є: спостереження, експеримент, анкетування, бесіда, тестування, вивчення результатів продуктивної дитячої діяльності та документації навчально-виховних установ, математичні методи.

Кожен з названих методів використовується для вирішення певних завдань дослідження. Наприклад, для отримання первинної інформації, про предмет дослідження доцільно використовувати метод спостереження, опитувальні методи (бесіди, інтерв'ю, анкетування), практичні методи (творчі та ігрові завдання, вивчення документальних джерел та продуктів дитячої діяльності). Вищезазначені методи, передусім, дають можливість вивчити стан проблеми у педагогічній практиці.

Педагогічний експеримент має комплексний характер, який забезпечує наукову перевірку та доказ гіпотези, висунутої на початку дослідження і передбачає використання групи методів: спостереження, бесід, рухових, творчих, музично-ритмічних завдань, створення спеціальних ситуацій тощо.

Отримані за допомогою різних методів експериментальні дані підлягають кількісному аналізу за допомогою методів математичної статистики.

Перелік використаних методів студент повинен вказати у вступі курсової роботи.

Експериментальне дослідження здійснюється за вибраними методиками, з дотриманням відповідних інструкцій і методичних рекомендацій щодо їх проведення. Як правило, воно складається з трьох

етапів: констатувального, формувального і контрольного, але деякі теми передбачають проведення тільки констатувального експерименту і розробки проекту формувального.

Загальні висновки курсової роботи відображають кількісний та якісний аналіз результатів дослідження в цілому та містять методичні рекомендації для практичних працівників. Під час написання висновків доцільно дати стислі відповіді на представлені у вступі курсової роботи завдання.

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Титульна сторінка оформлюється згідно вимог (зразок подається у додатку № 1). *План* відображає зміст і структуру роботи (зразок оформлення подається у додатку № 2).

Вступ розкриває актуальність обраної теми. В ньому визначаються об'єкт та предмет дослідження, мета та завдання, гіпотеза, методи наукового дослідження та експериментальна база (3-5 сторінок). Зразок вступу надається в додатку № 5.

Теоретична частина розкриває основні положення проблеми шляхом огляду і аналізу наукової та навчально-методичної літератури (10-17 сторінок).

Літературне оформлення тексту потребує дотримання певної логіки викладу. Слід пам'ятати, що при прямому запозиченні тексту з літературного джерела цитату необхідно взяти у лапки та вказати джерело, порядковий номер у списку літератури та сторінку, на якій вона міститься. Наприклад: «В розвитку здібностей першочерговим фактором є поетапне структурування природних властивостей...» [13, с. 29]. Якщо в тексті є посилання на дослідження різних авторів, то в дужках вказують їх прізвища в алфавітному порядку. Наприклад: «Аналіз методичної літератури з організації дитячої танцювальної діяльності показав, що автори пропонують починати навчання дітей хореографії з молодшого шкільного віку (Т. Баришнікова, Л. Богаткова, Л. Бондаренко, Ю. Громов та інші)». Посилання на різних авторів також можна оформити наступним чином: в квадратних дужках вказати N джерел зі списку використаної літератури. Наприклад: [12; 18; 20; 35].

Теоретична частина повинна закінчуватись висновками щодо стану вивчення проблеми в теорії та практиці (1-1,5 сторінок).

Експериментально-практична частина містить у собі уточнення мети та завдань експериментально-дослідницької роботи, викладення методики її проведення, опис експерименту, фіксацію й аналіз отриманих результатів, висновки (13-23 сторінки).

Спочатку описується констатувальний експеримент. Це робиться в першому параграфі розділу за такою послідовністю:

- завдання констатувального експерименту;
- термін та база його проведення;
- кількість осіб, які брали участь в експерименті (визначення контрольної (КГ) та експериментальної (ЕГ) груп);
- зміст методик констатації (для найбільш відомих методик достатньо вказати назву та критерії оцінки; маловідомі, оригінальні методики описуються повністю);
- результати констатації (таблиці, графіки, діаграми) та їх аналіз;
- висновки (стан проблеми у практиці роботи дитячих хореографічних колективів; вихідні рівні розвитку учнів ЕГ та КГ).

Другий параграф присвячується опису формувального експерименту. Вказуються терміни та методика його проведення. Методика формуючого експерименту повинна розкривати шляхи реалізації мети дослідження (зазначаються використані засоби, окреслюється зміст роботи, її форми та система їх планування, описуються методи та прийоми формування та ін.).

За результатами формувального експерименту проводиться контрольний. Послідовність його опису така:

- контрольні методики (якщо вони аналогічні методикам констатувального експерименту, то достатньо вказати їх назву; якщо в них внесені зміни, то розкривається характер цих змін та причини їх внесення; якщо застосовано нові методики, то вони описуються, включаючи критерії оцінки);
- результати контрольного експерименту у порівнянні з даними констатувального (порівняльні таблиці, графіки, діаграми); їх кількісний та якісний аналіз;
- висновки щодо показників отриманих даних.

Текст роботи може ілюструватися діаграмами, таблицями тощо. Кожна таблиця (діаграма) повинна мати заголовок, який відтворює її

зміст та порядковий номер. Заголовки розміщують над таблицями (діаграмами).

Праворуч над заголовком з великої літери пишуть слово «Таблиця» (Діаграма) та вказують її порядковий номер. Наприклад, таблиця у другому розділі:

Таблиця 2.1.

Результати діагностування рівня творчих здібностей дітей ЕГ

Експериментальна частина закінчується висновками (1-1,5 стор.).

Висновки наприкінці роботи повинні мати узагальнюючий характер. Необхідно вказати, в якій мірі власне експериментальне дослідження підтверджує положення педагогічної науки та визначену дослідницьку гіпотезу. Наводяться розроблені автором рекомендації та поради (2 сторінки).

Список використаних джерел (література) оформляється відповідно до чинних вимог стандартів, уміщених у документах ВАК України (зразок подається у додатку № 4). Список складається в алфавітному порядку заголовків, прізвищ авторів, перших осіб у списку авторських груп. Про кожне джерело необхідно вказати таку інформацію: прізвище та ініціали автора, повну назву книги, місце видання, назву видавництва, рік видання, кількість сторінок. Про статті з періодичних видань необхідно вказати: прізвище та ініціали автора, назву статті, назву журналу або газети, рік видання, номер журналу чи дату виходу газети, сторінки, на яких міститься стаття.

Усі джерела вказують тією мовою, якою вони видані. Літературу, видану іноземними мовами з некириличним алфавітом, наводять після праць, виданих мовами з кириличним алфавітом, з наскрізною нумерацією.

У курсовій роботі має бути посилання не менш ніж на 30-50 джерел.

Додаток може вміщувати різноманітні дослідницькі матеріали: протоколи спостережень, бесід, таблиці обстежень, схеми, графіки, діаграми, конспекти занять, виховних заходів, репертуарні плани, опис танців, фотографії, малюнки тощо.

Якщо в роботі два або більше додатків, їх послідовно нумерують. (Наприклад: «Додаток 1»). У текстовій частині роботи посилання на

додатки є обов'язковим. Наприклад: «Під час обстеження на кожну дитину заповнювався протокол (див. додаток 2)».

Кожний розділ курсової роботи має самостійне значення та виконує певні функції. Проте всі розділи повинні бути взаємозв'язані між собою, та підпорядковуватися основній меті та завданням.

Оформлення роботи передбачає нумерацію сторінок. Вона розпочинається з титульного аркушу, але на ньому номер сторінки не вказується. На наступній сторінці проставляється цифра «2» і так далі. Викладення матеріалу кожного розділу розпочинається з нової сторінки. Тексти параграфів продовжують один одного. З нової ж сторінки подаються висновки, бібліографія та додатки.

Назви розділів та параграфів, що вказуються у плані, повинні відповідати їх назвам у тексті роботи.

Курсова робота обов'язково друкується. Для її оформлення слід використовувати стандартний білий папір формату А-4. Сторінка з текстом повинна мати поля: ліворуч – 25 мм, зверху – 20 мм, праворуч – 15 мм, знизу – 20 мм (додаток № 3). Шрифт Times New Roman, 14 кегль, міжрядковий інтервал – 1,5. Абзацний відступ 1,25. Інтервал між абзацами звичайний (0).

Обсяг курсової роботи має бути **30-40 друкованих сторінок** (не враховуючи додатків).

Курсова робота повинна бути прошита та мати пластикову обкладинку.

ОРГАНІЗАЦІЯ ЗАХИСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Виконану та оформлену згідно з вимогами курсову роботу студент подає у встановлений термін старшому лаборанту кафедри, який передає її на перевірку науковому керівнику.

Науковий керівник перевіряє курсові роботи до дати їх захисту. Захист відбувається публічно в присутності членів комісії та студентів групи.

Захист складається з таких етапів:

- доповідь студента з викладом змісту курсової роботи (5 хвилин);
- відповіді студента на запитання членів комісії та присутніх студентів;

- виступ наукового керівника з аналізом-характеристикою змісту курсової роботи та оцінки відношення студента до її написання;
- виставлення оцінки.

Оцінка курсової роботи враховує не лише якість самої роботи, володіння матеріалом і переконливість студента при публічному захисті, але й її оформлення та своєчасність виконання студентом як окремих етапів, так і роботи в цілому.

У разі невідповідності курсової роботи вимогам, вона повертається студенту на доопрацювання.

ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ

1. Соціально-ціннісний аспект діяльності дитячих хореографічних об'єднань.
2. Синтез мистецтв в хореографічній роботі з дітьми початкового рівня навчання.
3. Пошук та систематизація методів та засобів збереження кращих традицій роботи дитячих хореографічних колективів.
4. Вивчення досягнень та недоліків змісту закордонної системи роботи дитячих хореографічних колективів.
5. Використання зразків видатних балетмейстерів минулого та сучасності в навчально-виховному процесі хореографічних колективів.
6. Впровадження інноваційних технологій в практику роботи дитячих хореографічних колективів.
7. Засоби адоптації дітей в умовах роботи дитячих хореографічних колективів.
8. Соціально-педагогічні аспекти відродження традицій танцювального фольклору в сучасному мистецькому просторі.
9. Фольклорний танок – основа культурно-художнього виховання і розвитку дітей.
10. Формування національної свідомості молоді на зразках українського хореографічного мистецтва.
11. Патріотичне виховання дітей засобами українського народного танцю.
12. Український народний танок у системі етнохудожнього виховання дітей молодшого шкільного віку.

13. Використання інноваційних методів навчання на уроках народно-сценічного танцю.

14. Розвиток творчих здібностей дітей на основі народних танцювальних традицій.

15. Творчий розвиток молодших школярів у процесі музично-хореографічної діяльності.

16. Формування творчої особистості засобами сучасної хореографії.

17. Формування естетичного досвіду молодших школярів у хореографічних колективах.

18. Формування почуття ритму в процесі хореографічного навчання.

19. Здоров'язберігаючий аспект хореографічної роботи в умовах позашкільної освіти.

20. Впровадження методів танцювальної терапії в систему роботи дитячих хореографічних колективів.

21. Розвиток артистичних здібностей дітей в процесі хореографічних занять.

22. Розвиток уваги засобами хореографічного мистецтва.

23. Хореографія як засіб розвитку уяви та фантазії учнів.

24. Розвиток та формування емоційної і чуттєвої сфери дитини в процесі танцювальної діяльності.

25. Засоби розвитку пам'яті, мислення та уяви дітей під час хореографічних занять.

26. Формування міжособистісних стосунків у дитячому хореографічному колективі.

27. Виховання культури поведінки дітей засобами бальної хореографії.

28. Особливості застосування засобів фізичної культури на уроках хореографії.

29. Особливості застосування ігрової діяльності в роботі дитячих хореографічних колективів.

30. Специфіка роботи балетмейстера-постановника в дитячому хореографічному колективі.

31. Навчально-виховний вплив репертуару дитячих хореографічних колективів.

32. Специфіка роботи педагога-хореографа з акомпаніатором у танцювальних колективах різного напрямку.
33. Біомеханіка стрибків і індивідуалізація тренувального процесу їх використання під час уроків класичного танцю.
34. Дослідження оптимального розподілу танцювального навантаження для дітей різних вікових категорій.
35. Традиційні та інноваційні методики проведення хореографічних занять.
36. Особливості організації виховної роботи в дитячому хореографічному колективі.
37. Специфіка роботи керівника дитячого хореографічного колективу з батьками.
38. Теоретично-методичні основи організації та керівництва ансамблем сучасного танцю.
39. Теоретично-методичні основи організації та керівництва ансамблем народного танцю.
40. Теоретично-методичні основи організації та керівництва ансамблем сучасного спортивного бального танцю.
41. Теоретично-методичні основи організації та керівництва ансамблем естрадного танцю.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК 1.

Зразок оформлення титульної сторінки курсової роботи

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти і науки,
молоді та спорту України
29 березня 2012 року № 384

Форма № Н-6.01

Бердянський державний педагогічний університет
Кафедра хореографії

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни «Теорія та методика роботи з дитячим
хореографічним колективом»на тему: _____
_____Здобувача I рівня вищої освіти
___ курсу ___ групи
Спеціальності 024 Хореографія_____
(прізвище та ініціали)

Керівник

_____
(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Члени комісії

_____
(підпис)_____
(прізвище та ініціали)_____
(підпис)_____
(прізвище та ініціали)_____
(підпис)_____
(прізвище та ініціали)

м. Бердянськ - 20 __ рік

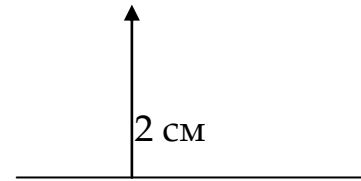
Зразок оформлення плану курсової роботи

- 2 -
ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I.	
ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ МІЖОСОБИСТІСНИХ СТОСУНКІВ У ДИТЯЧИХ КОЛЕКТИВАХ	
1.1. Загальна педагогіка та психологія про розвиток міжособистісних стосунків у дитячих колективах	6
1.2. Особливості формування дружніх стосунків та їх мотивів між дітьми 6-10 років	15
Висновки до I розділу	24
РОЗДІЛ II.	
ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФОРМУВАННЯ МІЖОСОБИСТІСНИХ СТОСУНКІВ У ДИТЯЧИХ ХОРЕОГРАФІЧНИХ КОЛЕКТИВАХ	
2.1. Виявлення особливостей міжособистісних стосунків у дитячих хореографічних колективах	26
2.2. Педагогічні умови створення дружніх стосунків у дитячих хореографічних колективах	31
Висновки до II розділу	37
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	39
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	41
ДОДАТКИ	42

Зразок оформлення змісту курсової роботи

- 6 -

РОЗДІЛ I

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ МІЖОСОБИСТІСНИХ СТОСУНКІВ У ДИТЯЧИХ КОЛЕКТИВАХ

1.1. Загальна педагогіка та психологія про розвиток міжособистісних стосунків у дитячих творчих об'єднаннях

Періоди оновлення суспільства завжди глибоко впливали на зміну світогляду і психологію людей, їх духовного життя. Докорінні зміни, які відбуваються в Україні вимагають цілеспрямованого розвитку особистості кожного її громадянина, який поєднував би національну свідомість, професіоналізм, високу моральність, фізичну досконалість. Одним з основних стратегічних завдань за «Державною національною програмою відродження освіти (Україна ХХІ століття: стратегія освіти)», передбачено спрямування освіти на формування творчої особистості, її успішну діяльність і психологічний комфорт у групі однолітків, що буде впливати на подальшу соціальну адаптацію дитини в умовах сьогодення [22].

Проблема вивчення міжособистісних стосунків у процесі спільної діяльності між дітьми набуває на сучасному етапі великого значення й актуальності. Аналіз навчально-методичної та наукової літератури свідчить, що питань взаємовідносин між дітьми, причин виникнення та шляхів подолання конфліктних ситуацій торкалися багато дослідників (Л. Божович, В. Кирилюк, Я. Коломинський,

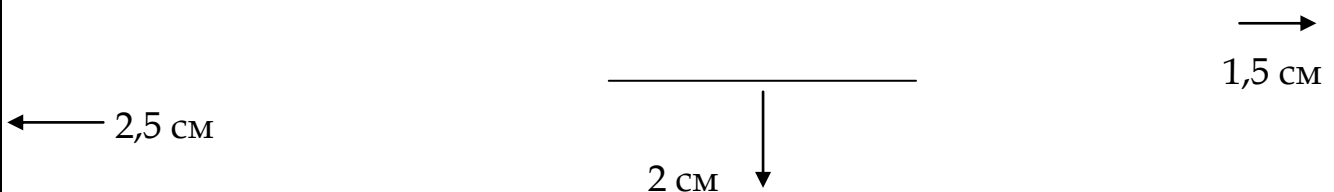
Т. Конникова, Р. Кричевський, М. Обозов, О. Скрипченко та ін.).

Запорожець О., досліджуючи систему міжособистісних стосунків, вважав, що обов'язкову умову всебічного розвитку дитини складає інтеріоризація – процес перетворення засвоєваних способів дій, естетичних цінностей, моральних норм та ідеалів у внутрішні досягнення дитячої особистості.

Існує декілька підходів до визначення поняття колектив, що свідчить про складність його структури. Вони поділяються на такі типи: навчальні колективи (загальношкільний, класний, предметних гуртків); самодіяльні організації (колективи художньої самодіяльності – вокальні, хореографічні, театральні, музичні та інші); товариські (спортивні, книголюбів та інші); тимчасові об'єднання для виконання певних видів роботи.

Так, В. Сухомлинський зазначає, що колектив – соціально значима група людей, які об'єднані спільною метою, узгоджено діють для досягнення мети і мають органи самоврядування; це соціальна спільність людей, об'єднана на основі суспільно-значущих цілей, спільних ціннісних орієнтацій, спільної діяльності та спілкування. Важливою категорією педагогіки є виховний колектив, який складається з двох взаємопов'язаних, відносно самостійних колективів – колективу вихованців (учнів) і колективу вихователів (педагога) [34].

За визначенням А. Макаренка колектив – це «цілеспрямований комплекс особистостей», організаційних, об'єднаних загальною метою у процесі діяльності. Члени колективу мають знаходитись у постійному діловому, ідеологічному, дружньому об'єднанні та «пов'язуватись системою обов'язків» і загальною відповідальністю [34].

Зразок оформлення списку використаної літератури

- 50 -

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамова Г. С. Основные методы исследования в возрастной психологии / Г. С. Абрамова // Практикум по возрастной психологии: Учеб. пособие для студентов вузов. – М. : Академия, 1998. – С. 21-85.

2. Балет: Энциклопедия / гл. ред. Ю. Г. Григорович. – М. : Сов. энц., 1981. – 564 с.

3. Васильева О. Розвиток творчої особистості дитини в хореографічній діяльності / О. Васильева, І. Поклад // Мистецтво та освіта. – 2002. - № 2 (24). – С. 4-9.

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	Бондаренко Л. О. Методика хореографічної роботи в школі і позашкільних закладах. – 3-е вид. – К. : Муз. Україна, 1985. – 222 с.
Два автори	Джола Д. М. Теорія й методика естетичного виховання школярів : навч.-метод. посіб. /Джола Д. М., Щербо А. Б. - К.: ІЗМН, 1998. - 392 с.
Три автори	<p>1. Радынова О. П. Музыкальное воспитание дошкольников / О. П. Радынова, А. И. Катинене, М. Л. Палавандашвили. - М. : Просвещение : Владос, 1994. - 223 с.</p> <p>2. Пуртова Т. В. Учите детей танцевать : учеб. пособ. / Пуртова Т. В., Беликова А. Н., Кветная О. В. - М. : Гуманит. изд. центр Владос, 2003. - 256 с.</p>
Чотири автори	Рухи під музику / М. Л. Ентеліс, П. І. Хаймович, В. В. Цивкіна, С. Л. Меєрсон. - К. : Радянська школа, 1939. - 302 с.

П'ять і більше авторів	<p>1. Програма «Мистецтво» для 4-річної початкової школи / О. П. Щолокова, Л. В. Ващенко, В. П. Іванова та ін. // Початкова школа. - 2001. - № 8. - С. 45-49.</p> <p>2. Формування здорового способу життя молоді : навч.-метод. посіб. для працівників соц. служб для сім'ї, дітей та молоді / Т. В. Бондар, О. Г. Карпенко, Д. М. Дикова-Фаворська та ін. – К.: Укр. ін-т соц. дослідж., 2005. – 115 с. – (Серія «Формування здорового способу життя молоді» : у 14 кн., кн. 13).</p>
Без автора	Тіло чи особистість? Жіноча тілесність у вибраній малій українській прозі та графіці кінця ХІХ – початку ХХ століття : [антологія / упоряд. : Л. Таран, О. Лагутенко]. – К. : Грані-Т, 2007. – 190, [1] с.
Матеріали конференцій, з'їздів	<p>1. Мир детства и образование: сборник материалов международной научно-практической конференции. – Магнитогорск : МаГУ, 2007. – 555 с.</p> <p>2. Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки). - №1. – Бердянськ : БДПУ, 2008. – 268с.</p>
Словники	<p>1. Короткий словарь по эстетике / М. Ф. Овсянникова. - М. : Просвещение, 1983. - 223с.</p> <p>2. Тимошенко З. І. Болонський процес в дії : словник-довідник основ. термінів і понять з орг. навч. процесу у вищ. навч. закл. / З. І. Тимошенко, О. І. Тимошенко. – К. : Європ. ун-т, 2007. – 57 с.</p>
Законодавчі та нормативні документи	<p>1. Закон України «Про дошкільну освіту» // Бібліотечка журналу «Дошкільне виховання». - К. : Редакція журналу «Дошкільне виховання», 2001. - С.4-33.</p> <p>2. Державна національна програма «Освіта». Україна ХХІ століття. - К. : ІСД освіти України, 1994. - 61 с.</p> <p>3. Медична статистика статистика : зб. нормат. док. / упоряд. та голов. ред. В. М. Заболотько. – К. : МНІАЦ мед. статистики : Медінформ, 2006. – 459 с. – (Нормативні директивні правові документи).</p>

Автореферати дисертацій	Шевчук А. С. Вплив українських музично-хореографічних традицій на музично-руховий розвиток старших дошкільників : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.08 «Дошкільна педагогіка» / А. С. Шевчук. – Київ, 2002. – 20, [1] с.
Електронні ресурси	Бібліотека і доступність інформації у сучасному світі: електронні ресурси в науці, культурі та освіті : (підсумки 10-ї Міжнар. конф. «Крим-2003») [Електр. ресурс] / Л. Й. Костенко, А. О. Чекмарьов, А. Г. Бровкін, І. А. Павлуша // Бібліотечний вісник – 2003. – № 4. – С. 43. – Режим доступу до журн. : http://www.nbuv.gov.ua/articles/2003/03klinko.htm .

Примітки:

1. Бібліографічний опис оформлюється згідно з ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання».

2. Опис складається з елементів, які поділяються на обов'язкові та факультативні. У бібліографічному описі можуть бути тільки обов'язкові чи обов'язкові та факультативні елементи. Обов'язкові елементи містять бібліографічні відомості, які забезпечують ідентифікацію документа. Їх наводять у будь-якому описі.

Проміжки між знаками та елементами опису є обов'язковими і використовуються для розрізнення знаків граматичної і приписаної пунктуації.

3. У списку опублікованих праць здобувача, який наводять в авторефераті, необхідно вказати прізвища та ініціали всіх його співавторів незалежно від виду публікації.

Список літературних джерел складається за алфавітним порядком.

Зразок оформлення вступу до курсової роботи на тему «Формування міжособистісних стосунків у хореографічному колективі»

ВСТУП

Актуальність дослідження. В умовах сучасних педагогічних і соціальних тенденцій проблема формування міжособистісних відносин у позашкільних закладах освіти набуває особливої значущості. Колективи художнього спрямування (хореографічні, вокальні, театральні та інші) повинні не тільки навчати дітей виконавській майстерності, а й виховувати індивідуальну і творчу особистість, яка б могла співіснувати в колективі, поважати та підтримувати кожного з його членів. Великого значення і актуальності набуває вивчення місця дитини в системі її відносин з однолітками в дитячих об'єднаннях.

Проблему дружби, доброзичливих стосунків між дітьми, природу конфліктів та непорозумінь, які їх породжують, досліджували багато педагогів та психологів (Л. Божович, О. Запорожець, А. Коломенський, А. Макаренко, Т. Маркова, Р. Немов, В. Нечаєва, Т. Репіна, О. Скрипченко та ін.). В останні роки значна увага вивченню проблеми міжособистісних стосунків приділялася М. Ахметовим, І. Белявським, Н. Голубевою, Н. Єлісеєвою, В. Петровою.

Деяких аспектів вивчення міжособистісних стосунків у дитячих творчих колективах торкалися в своїх дослідженнях А. Брусніцина, О. Губа, М. Каган, В. Мартинова, Г. Падалка, А. Сизь та інші.

Питання міжособистісних стосунків у дитячих хореографічних колективах розглядалися в наукових працях В. Кирилюка, О. Мартиненко, Т. Тарасенко, А. Шевчук та інших. Так, В. Кирилюк вважає, що головними причинами виникнення конфліктів між членами дитячого об'єднання є боротьба за лідерство, різні моральні цінності, невихованість, заздрість, залежність від соціальних стереотипів, небажання сприймати людей такими, якими вони є [9].

Фактори взаємовідношення колективу і особистості танцівника в умовах творчої діяльності досліджувала Т. Тарасенко. До них вона відносить: тип особистості дитини та систему її цінностей; наявність та характер традицій колективу; існування неформальних мікрогруп;

виникнення конфліктних ситуацій та успішність їх вирішення керівником; турботу педагога про творчий та особистісний розвиток кожної дитини [34].

Аналіз науково-педагогічної та методичної літератури з проблеми формування міжособистісних стосунків з урахуванням індивідуальних та вікових особливостей дітей показав, що автори досить поверхнево розкривають шляхи подолання конфліктних ситуацій в колективах творчої спрямованості.

Період життя з 6 до 10 років вважається початком становлення особистості і особливо відповідальним етапом у вихованні. Саме у цей період у процесі спілкування дитини з однолітками виникають досить складні взаємовідносини, які головним чином впливають на розвиток її особистості. Знання особливостей формування міжособистісних стосунків у групах дитячих об'єднань, а також тих труднощів, які в них при цьому виникають, можуть надати посильну допомогу керівнику при організації навчально-виховної роботи.

Отже, проблема особливостей формування міжособистісних стосунків у дитячих хореографічних колективах є дуже важливою і необхідною в роботі з дітьми, адже вона визначає не тільки успішну діяльність дитини в рамках хореографічного колективу, а й її психологічний комфорт та подальшу соціальну адаптацію в умовах сучасного суспільства.

Об'єкт дослідження: процес формування міжособистісних стосунків в дитячих хореографічних колективах.

Предмет дослідження: педагогічні умови формування доброзичливих стосунків між дітьми 6-10 років у дитячих хореографічних колективах.

Мета дослідження: визначити найбільш ефективні педагогічні умови виникнення дружніх стосунків у дитячих хореографічних колективах; розробити методичні рекомендації для педагогів-хореографів з питань подолання конфліктних ситуацій між дітьми молодшого шкільного віку.

Завдання дослідження:

- вивчити та проаналізувати наукову та навчально-методичну літературу з проблеми формування міжособистісних стосунків у дитячих творчих колективах; з'ясувати сутність поняття «міжособистісні

стосунки» та сформулювати поняття «дитячий хореографічний колектив»;

- виявити рівень розвитку міжособистісних стосунків між дітьми 6-10 років у хореографічних колективах та причини виникнення конфліктних ситуацій;

- визначити та експериментально апробувати педагогічні умови підвищення ефективності процесу формування доброзичливих стосунків у ДХК;

Гіпотеза дослідження. Процес формування міжособистісних стосунків між дітьми 6-10 років у дитячих хореографічних колективах буде ефективним за таких умов:

- застосування психолого-педагогічної компетентності керівника та його позитивного впливу на розвиток дружніх стосунків між членами колективу;

- розширення уявлення дітей про позитивні людські якості та засвоєння ними етичних норм спілкування і поведінки шляхом систематичного проведення бесід на морально-етичні теми;

- урахування індивідуально-диференційного підходу до кожного вихованця;

- впровадження методів самоврядування та засобів підвищення статусу малоавторитетних дітей.

Для вирішення завдань був використаний комплекс *наукових методів*: теоретичне вивчення та аналіз наукової, навчально-методичної літератури з теми дослідження, педагогічний експеримент (етап констатації та формування), анкетування, бесіди, спостереження, творчі завдання.

Структура курсової роботи. Курсова робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку літератури (48 джерел), п'яти додатків. Загальний обсяг роботи – 44 сторінки.

Індивідуальний план роботи над курсовою роботою

№ з/п	Назва етапів курсової роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Обрання та затвердження теми курсової роботи	вересень	
2.	Розробка плану (змісту) та формулювання наукового апарату		
3.	Добір, аналіз та систематизація наукової та навчально-методичної літератури з теми дослідження		
4.	Оформлення теоретичної частини (I розділу) курсової роботи		
5.	Визначення мети та розробка завдань констатувального етапу експерименту		
6.	Звіт про результати написання курсової роботи на предметній комісії	грудень	
7.	Проведення та обробка результатів констатації		
8.	Розробка проекту формувального етапу експерименту		
9.	Проведення формувального етапу експерименту		
10.	Проведення та обробка результатів контрольного експерименту		
11.	Оформлення практичної частини (II розділу) курсової роботи		
12.	Формулювання загальних висновків		
13.	Оформлення літератури та додатків		
14.	Форматування тексту курсової роботи відносно вимог		
15.	Захист курсової роботи		

Студент _____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____

(підпис)

(прізвище та ініціали)